

Sto let československé a české vojenské vědy

Richard Stojar

Zánik podunajské monarchie a vznik československého státu po první světové válce měl logicky celou řadu dopadů v mnoha oblastech. Jedním z nich byla i nutnost zabývat se organizací a zajištěním obrany a prosazením zájmů nové samostatné státní entity, což je většinou oprávněně spojováno s vytvářením ozbrojených sil a konflikty, které byly v prvních měsících existence státu vedeny k obhájení nárokováného teritoria. Patří sem ale i snaha vytvořit instituce, které by pracovali ve prospěch armády ve vědecké činnosti, byť tomu dobové okolnosti nebyly příliš nakloněny. Po prvotním nadšení z konce dlouhé války a plné nacionální emancipace se vzápětí dostavila značná společenská demoralizace, hospodářské a sociální problémy a otázky vojenské byly vnímány jako téměř okrajová a nepodstatná záležitost pro budoucí existenci mladého československého státu. Diletantství politických elit, resp. jejich nekompetence ve vojenských otázkách, silný poválečný pacifismus a antimilitarismus, to vše nevytvářelo příznivé podmínky pro formování struktur, které se otázkami obrany a vojenství hodlaly vědecky zabývat a za jejich vznik tak lze vděčit zejména aktivitám několika iniciativních jedinců.

Již v prvních měsících roku 1919 důstojníci vznikající československé armády převzali část hmotného dědictví bývalého rakousko-uherského vojenského vědeckého spolku *Militärwissenschaftlichen Kasino Verain* a založili *Vědecký svaz československého důstojnictva* sídlící v Ostrovní ulici v Praze. Cílem instituce byla od počátku zejména vědecká práce pro armádu a propagace jejich činnosti ve společnosti. Později byla část kompetencí předána nově vzniklému *Svazu československého důstojnictva*. *Vědecký svaz československého důstojnictva* se záhy transformoval a od 16. května 1920 nesl název *Vojenský ústav vědecký*. Tento ústav se záhy stal střediskem a organizátorem odborné intelektuální a vědecké práce v armádě, zejména v jejím důstojnickém sboru. Idea, že armáda je taková, jaký je její velitelský sbor byla základním principem jímž se řídila činnost této významné ústřední vědecké vojenské instituce. Na jisté obtíže v její prvotní činnosti odkazuje i skutečnost, že její název nebyl konstantní a lze se setkat i s pojmenováním *Vědecký ústav vojenský*, a to i v oficiálních dokumentech a paralelně i s přidaným adjektivem *Československý* u obou variant. Je celkem běžným jevem, že počátky každé nové, a zvláště vědecké instituce, budované od základů jsou velmi obtížné, nicméně vědecký ústav zaznamenal již v prvních letech své existence dynamický rozvoj a řadu úspěchů.

Již během prvního roku ústav získal na dva tisíce členů (řádných a korespondenčních) a působil a rozvíjel se ve velmi aktivním a progresivním tempu. Stěžejním úkolem v počáteční fázi působení ústavu bylo vytvoření vhodných organizačních základů instituce. Výrazná aktivita v prvním období existence ústavu, jejímž odrazem bylo vydání

velkého množství spisů analyzujících zejména nedávno ukončenou Velkou válku, následně v roce 1920 publikace prvního československého odborného vojenského periodika Vojenských rozhledů, zřízení knihovny a muzea, pořádání přednášek apod. byla sice časem poněkud utlumena, přesto však lze z časovým odstupem ocenit velké úsilí vojenské vědecké komunity, která položila základy pro další rozvoj vojenské vědy v následujících dekadách.